NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN
NOVEMBER 2024

VISUELE KUNSTE: VRAESTEL I

NASIENRIGLYNE

Tyd: 3 uur 100 punte

Hierdie nasienriglyne is voorberei vir gebruik deur eksaminatore en subeksaminatore, wat 'n standaardisasievergadering moet bywoon ten einde te verseker dat die riglyne konsekwent geïnterpreteer en toegepas word gedurende die nasien van kandidate se skrifte.

Die IEB sal nie enige gesprek of korrespondensie oor enige nasienriglyne voer nie. Daar word besef dat daar verskillende sienings oor sekere sake van beklemtoning of besonderhede in die riglyne kan wees. Daar word ook besef dat sonder die voordeel van die bywoning van 'n standaardisasievergadering, daar verskillende interpretasies van die toepassing van die nasienriglyne kan wees.

IEB Copyright © 2024

VRAAG 1 VISUELE GELETTERDHEID

Riglyne wat tydens verlede jaar se nasiensessie vir hierdie vraag geïmplementeer is.

- Volle punte kan nie toegeken word as die vraag verkeerd genommer is nie. As 'n kandidaat hul antwoorde verkeerd nommer, verloor hulle een punt vir die hele Vraag 1.

Elemente van Kuns		***Hierdie kunselemente kan een of meer ontwerpbegin-sels skep.***	**Ontwerpbeginsels**	
Lyn	Rand, buitelyn, meetkundig, organies		Eenheid/ Harmonie	Elemente wat 'n werk saambind en dit as 'n geheel laat werk.
Vorm	Twee-dimensionele area gewoonlik deur 'n lyn gedefinieer		Balans	Soortgelyke samestelling aan beide kante van 'n werk, simmetrie; gebrek aan simmetrie is asimmetriese balans.
Drie-dimensionele vorm	Drie-dimensionele objek, werklik of illusie		Ritme/ Beweging	Musikale gevoel wat verband hou met 'n reeks herhalende lyne of vorms.
Toon	Die relatiewe lig of donker van 'n objek		Kontras	'n Merkbare verskil wat kan verband hou met kleur, toon, vorm en drie-dimensionele vorm.
Kleur	Primêr, sekondêr, komplementêr, analoog		Dominansie	'n Deel van die werk wat die res oorweldig.
Tekstuur	Die gevoel van 'n oppervlak, illusie of werklik		Beklemtoning	Die deel van die werk wat die kykers se aandag trek.
Ruimte	Die illusie van drie-dimensionele ruimte geskep deur: Oorvleueling, Verminderende grootte, Verhoogde basislyn, Verkorting, Lineêre perspektief, Lugperspektief		Rigting/ Fokuspunt	Die manier waarop die kyker se oog deur die werk beweeg.
Skaal/ Proporsie	Die relatiewe grootte van voorwerpe tot mekaar en tot die prentvlak of omgewing		Patroon/ Herhaling	Herhalende vorm en lyn wat dekoratief word
			Diepte en Perspektief	

1.1 **Bloom se Taksonomie Vlak 2: onthou.**
Vlak 4: toepas – 2 punte vir identifisering en beskrywing van ruimte en kleur, 2 punte om elkeen met 'n ontwerpbeginsel in verband te bring.

Leerders moet eers die element beskryf en dan die beginsel verduidelik.

- Ruimte word geïmpliseer deur die oorvleuelende figure en afnemende grootte van die figure.
- Dit skep diepte en beweging in die werk.

- Gebiede van leegheid (**negatiewe ruimte**) rondom figure (**positiewe ruimte**).
- Diepte word geskep deur die kontras tussen die negatiewe ruimte en positiewe ruimte, aangesien die negatiewe ruimte lyk of dit terugtrek weens die gebrek aan detail en visuele belangstelling.
- Die variasie tussen die leegheid (**negatiewe ruimte**) en die gedetailleerde figure (**positiewe ruimte**) **beklemtoon** die figure wat **uitstaan** teen die donker agtergrond.
- Zvavahera **gebruik aardkleure (oranje, bruin), blou en groot plat vlakke van wit** om figure in haar werk uit te beeld.
- Die aardkleure kontrasteer met die blou en wit figure.
- Al hierdie figure, met hul verskillende kleure, kontrasteer met die donker agtergrond, wat die figure beklemtoon en dit laat uitstaan.
- Die **kontras** tussen die kleurvolle figure en die donker agtergrond skep 'n **fokuspunt**.
- Die kleur is oranje en blou op 'n donker pers agtergrond. (Leerders mag die kleure as effens anders interpreteer.)
- Die komplementêre kleure skep kontras, visuele belangstelling en beweging.
- Enige ander toepaslike antwoorde insluitend 'n argument dat daar min ruimte is, indien goed gemotiveerd.

1.2 **Bloom se Taksonomie** **Vlak 2: onthou – 2 punte vir geldige beskrywings-vorm.**
Vlak 4: toepas – 2 punte vir die funksie van vorm.

- Vorm kom in Beeld A voor, in die plat agtergrond en ook die plat vorms van die figure.
- Die figure in hierdie kunswerk is redelik **plat** aangesien daar geen tonale variasie is om vorm te skep nie. Die wit figure is veral sterk vorms wat in **kontras** met die swart, plat agtergrond uitstaan.
- Die sentrale vorm en die vorms aan beide kante daarvan bring 'n gevoel van **balans** na die kunswerk.
- Die visuele gewig van die wit vorms, in kontrast met die swart en ander vorms van die figure, skep **dominansie**.
- Die vorm is die duidelike organiese vorm van figure.
- In Beeld A is VORM organies en skep beweging, vloeibaarheid en eenheid.
- In Beeld B bestaan VORM uit die herhaalde vorms in die lap, wat patroon en ritme skep.
- Die elliptiese vorm van die wasgoedmandjie se deksel skep 'n kontras met die herhaalde geometriese vorms in die lap en agtergrond.
- Die groot vorm van die wasgoedmandjie kontrasteer ook met die klein vorms van die patroon in die lap.
- Leerders moet toon dat hulle verstaan dat vorm plat/twee-dimensioneel is.
- Verskeie geometriese vorms word geskep deur die verskillende kleure in die agtergrond en op die klere – zigzag – en diamantvorms sowel as vierkante.
- Die herhaling van hierdie vorms skep patrone, wat ritme aan die beeld gee, aangesien dit na buite toe skyn te beweeg.
- Enige ander geldige antwoord.

IEB Copyright © 2024

1.3 **Bloom se Taksonomie** **Vlak 3: verstaan – 1 punt vir beskrywing van materiale.**
Vlak 4: toepas – 2 punte wanneer materiaal en betekenis met mekaar in verband gebring is.

- Zvavahera gebruik verf, ink en oliebalk in lae om lae van beelde te skep.
- Hierdie beelde bou op as opeenstapeling van merke op 'n groot doek.
- Die merke en vorms is albei geverf en geteken.
- Hulle druk die gelaagdheid van drome en visioene uit wat bo-op mekaar opbou.
- Die vloeibaarheid van medium dra by tot uitdrukking van visioene.
- Enige ander antwoord wat medium en betekenis met mekaar in verband bring.
- Witte spookagtige organiese vorms skep 'n gevoel van spiritualiteit.
- Die verskillende media skep verskillende teksture – die soliede drukink en olie-kruie en pastelle in teenstelling met die bold was van kleur oor die pasteltekeninge.
- Die kunstenaar se werk worstel met die menslike toestand (die fisiese) en die geestelike openbarings.
- Die interaksie tussen soliede en gewasde media weerspieël die interaksie tussen die fisiese en geestelike.
- Die wasse word ook oor die soliede tekeninge oorgelaag – wat die teenwoordigheid van die geestelike in die fisiese wêreld weerspieël – en vra wat meer werklik is.

1.4 **Bloom se Taksonomie** **Vlak 5: ontleed.**
Vlak 6: evalueer, interpreteer – maks. 2 punte vir elke argument VIR/TEEN.

Argumenteer ten gunste van kuns: VIR

- Beeld B lyk soos 'n modefoto, maar die klere is moeilik om te omskryf, aangesien dit dieselfde as die agtergrond is.
- Die wasgoedmandjie se deksel is 'n simbool van die kunstenaar se kinderjare.
- Die patroon is verwarrend en skep beklemtoning van die vrou se gesig eerder as op 'n kledingstuk.
- Die kunstenaar sê dit is kuns soos sy beoog het.
- Die kunswerk het 'n duidelike konsep, nie net gemaak vir estetiese waarde nie.
- Die konsep lê ook in die materiale wat gebruik is: die plastiek-klerehamper verwys na die kunstenaar se skuilplek as 'n kind.
- Die titel dra ook by tot die konseptuele waarde van die kunswerk, aangesien dit dit in konteks plaas met haar kinderjare, wat die konseptuele keuses van medium beïnvloed het – die kleremandtjie.
- Die keuse van klere wat met die agtergrond meng, verbind ook konseptueel tot die kunswerk, aangesien die model "wyn" – soos een sou doen wanneer jy wegkruip.
- Funksie: Die beeld word nie gebruik om 'n handelsmerk of produk aan te dui nie, dit is bedoel om deur 'n gehoor as 'n kunswerk beskou te word.

IEB Copyright © 2024

Argumenteer vir modefotografie

- Dit sou algemeen gedefinieer word as 'n modefoto as gevolg van die houding.
- Die gebruik van kledingstof in die werk maak dit mode.
- Die sentraliteit van die beeld is 'n bekende modestylfiguur.
- Enige geldige antwoord.
- Die teks verwys na die feit dat die kunstenaar geïnspireer word deur modefotografie.
- **Estetika:** Op sigwaarde word die pose en voorkoms van die beeld gelees as 'n modefotografie: dit toon 'n pragtige vrou wat 'n kledingstuk modelleer.
- **Medium:** Die feit dat die beeld 'n fotografiese beeld is, maak die kyker ook die beeld lees as 'n modefotografie en nie 'n kunswerk nie, aangesien dit nie 'n skildery of tekening is wat sorgvuldig met die hand gedoen is nie.

IEB Copyright © 2024

VRAAG 2 TWINTIGSTE-EEUSE KUNS VAN DADA TOT MAAR UITSLUITEND DIE KONSEPTUELE KUNS VAN DIE 1970's

Riglyne wat in verlede jaar se nasiensessie van hierdie vraag geïmplementeer is.

- *Ken 1 punt toe vir wyse/medium.*
- *Volpunte kan nie toegeken word indien die vraag verkeerd genommer is nie. Indien 'n kandidaat die antwoorde verkeerd nommer, verloor hulle een punt vir die hele Vraag 2.*
- *Punte kan nie toegeken word nie indien verkeerde/irrelevante voorbeeld van die kunstenaar en titels van kunswerke genoem/bespreek is. In sulke gevalle kan punte toegeken word vir die argument wat met die vraag verband hou.*
- *Punte kan net toegeken word vir die korrekte titels van kunswerke wat vergesel word van 'n duidelike, bondige beskrywing van die kunswerk.*

- Leerders mag twee kunstenaars en een kunswerk van elk uit dieselfde beweging kies, aangesien die vraag nie spesifiseer dat hulle dit nie kan doen nie.
- Dit sluit Kinetiese Kuns, Optiese Kuns en Minimalisme in.

2.1 **Bloom se Taksonomie** **Vlak 2: onthou.**
Vlak 3: verstaan.
Vlak 4: toepas.

Leerders moet twee kunswerke neerskryf, saam met titels en beskrywings, asook die name van die relevante kunstenaars.

- Willem de Kooning se ***Woman 1*** is 'n skildery van 'n uiters verwronge figuur van 'n vrou wat die prent se oppervlak vul.
- Andy Warhol, ***Campbell's Soup Cans***, was 'n reeks klein, byna identiese sopblikkies wat elk 1 van 32 verskillende geure wys wat destyds beskikbaar was.
- **Nog twee voorbeelde vir verwysing:**
  - Salvador Dalí het *Persistence of Memory* geskilder, wat 'n kaal landskap met 'n son wat nooit ondergaan nie, gesmelte horlosies, miere wat die horlosies opvreet en 'n amorfiese vorm wat in die voorgrond lê uitbeeld. Hierdie kunswerk fokus op droombeelde, waar die Surrealiste die rol van ons onderbewussyn verken het. Die verhouding hier is dus psigologies.
  - Andy Warhol het *Green Coca-Cola Bottles* geskep, wat 'n [silscreen-komposisie is van rye Coca-Cola bottels asof dit op 'n supermarkrak georden is]. Warhol het die konsep van verbruikerskultuur en massa-geproduseerde produkte gebruik as 'n manier om kommentaar te lewer op die samelewing gedurende die 1960's. Hierdie kunswerk verwys dus na sosiale verhoudings.

IEB Copyright © 2024

2.2 **Bloom se Taksonomie** **Vlak 3: verstaan.**
Vlak 4: toepas, ondersoek, bespreek.
Vlak 5: ontleed.

- ***Woman 1***
  - Willem de Kooning se ***Woman 1*** is 'n psigologiese reaksie op de Kooning se verhouding met vrouens.
  - Die werk bring tallose invloede saam wat saamgekom het in die VSA na die Tweede Wêreldoorlog.
  - Die werk is gebarend en ekspressief geskilder en toon duidelike invloed van die Duitse Ekspressionistiese kunstenaars wat na die VSA verhuis het.
  - Die werk put uit die onbewuste denke van die kunstenaar, ondersteun deur die koms van psigoanalise en Freud se publikasies.
  - Die onderwerp van 'n vrou wat byna onherkenbaar verwronge is en bring 'n Surrealistiese invloed in, aangesien dit de Kooning se onbewuste verhouding met vroue toon.
  - Dit is amper abstrak, die vrou het nie duidelike rande of buitelyne nie, sy is in haar ruimte gebreek asof mensheid gebreek is.
  - Sy verpersoonlik nie die stereotipe van vrouens destyds nie, maar is eerder 'n argetipiese sterk, kwaai vrou met 'n tint menstruele rooi oor haar skoot asof die oorlog pretensie en kunsvaardigheid weggestroop het.
  - Die manier waarop die verf aangewend is, weerspieël ook die ambivalensie van de Kooning se gevoel vir vrouens.

- ***Campbell's Soup Cans***
  - Warhol se ***Soup Cans*** dit is 'n weerspieëling van tegnologiese verandering in die samelewing wat verskillende materiale en massaproduksie kenmerk.
  - Hy verteenwoordig 'n algemene voorwerp wat destyds in die winkels gevind is op 'n advertensie-agtige wyse.
  - Die blikkies is onmiddellik herkenbaar en was inderdaad in massa geproduseer.
  - Hy het die werke in massa geproduseer deur middel van 'n projektor en herhaling asook 'n stempel wat hul almal gemeen het.
  - Hy druk sy genot oor die sop uit, maar omhels ook die tegnologie van populêre kultuur.
  - Enige ander toepaslike ontleding van onderwerpe en metodes. 3 punte per werk.

- ***Persistence of memory***
  - Gedurende die Surrealisme-beweging het Dalí sy komposisie met sorg en realisme geskilder, deur herkenbare voorwerpe in 'n verbeelde landskap te gebruik.
  - Die verhouding tussen die voorwerpe is vreemd en kan slegs in 'n droom gesien word. Die amorfiese wese in die voorgrond lyk asof dit slaap, en daar word gesê dat die profiel dalk Dalí self kan verteenwoordig.
  - Miere en vlieë besoek die horlosies en lyk asof hulle dit opvreet, soos organiese lewe, sag en klewerig.
  - Die horlosies kan die vervorming van tyd verteenwoordig, wat dikwels ervaar word wanneer mens in 'n droomagtige toestand beland.

IEB Copyright © 2024

  - Die Surrealiste was sterk beïnvloed deur die geskrifte van Freud en Jung – twee van die mees produktiewe psigo-analiste gedurende hierdie tyd.
  - Hulle het die onderbewussyn en die irrationele droomwêreld verken.

- ***Green Coca-Cola Bottles***
  - *Pop*-kunstenaar, Andy Warhol, het die nuwe tegniek van silkscreen-druk gebruik om kunswerke te produseer wat oor en oor herhaal kon word.
  - Deur die Coke-horlosies in rye te repliseer, het hy dit laat lyk asof dit op 'n rak in die supermark gestel is, gereed vir enige iemand om dit te koop.
  - Warhol het Coca-Cola gekies omdat dit bekend en geliefd is deur almal, ongeag hul kleur, klas, geloof, ens.
  - Gedurende die 1960's was daar 'n ekonomiese oplewing ná die Tweede Wêreldoorlog, en mense het al hoe meer materiële goedere gekoop.
  - Die Amerikaanse Droom is aan baie verkoop, waar hulle vryheid sou ervaar en 'n luukse leefstyl vol opwinding sou geniet.
  - Die massamedia het al meer mag verkry, en advertensies het groot besigheid geword.
  - Die rye bottels lyk ook soos filmstrips, aangesien die filmbedryf en die kultus van die beroemdes al hoe gewilder geword het.
  - Deur hierdie kunswerk repliseerbaar te maak, lewer Warhol kommentaar op die weggooibare aard van popkultuur gedurende hierdie tyd.
  - As gevolg hiervan word die toestand van massadvertensies voorgestel, waar die eendersheid uitgelig word.

- 2 punte vir die verduideliking van die kunstenaar se verhouding met die wêreld en 2 punte per werk vir analise.
- 4 punte per bespreking van elke kunswerk.

2.3 **Bloom se Taksonomie Vlak 6: argumenteer, evalueer.**

- Sigmund Freud se verkenning van die onbewuste denke.
- Hierdie verwoording van die onbewuste het 'n taal ontsluit wat ander kunstenaars soos die Duitse Ekspressioniste reeds verken het.
- Die publikasies het dit moontlik gemaak vir taboes om gebreek te word en gesprek plaas te vind oor onderwerpe wat nie voorheen omskryf is nie.
- Enige ander geldige punte. Dit kan verband hou met een van die oorloë, verbeterde vervoer, massaproduksie, ens.
- **Ander moontlike argumente/skakels:**
  - Dada – Eerste Wêreldoorlog
  - Surrealisme – beïnvloed deur Dada en dus ook die Eerste Wêreldoorlog, psigo-analise (Freud en Jung)
  - Abstracte Ekspressionisme – Tweede Wêreldoorlog, sensuur van President McCarthy, Koue Oorlog
  - Pop-kuns – ekonomiese oplewing, gewildheid van massamedia en popkultuur, Viëtnamoorlog

- 1 punt vir die benoeming van die gebeurtenis en 2 punte vir die onderbouing.

IEB Copyright © 2024

VRAAG 3 KONSEPTUELE EN KONTEMPORÊRE INTERNASIONALE KUNS

Riglyne wat in verlede jaar se nasiensessie vir hierdie vraag geïmplementeer is.

- *Ken 1 punt toe vir wyse/medium.*
- *Volpunte kan nie toegeken word indien die vraag verkeerd genommer is nie. Indien 'n kandidaat die antwoorde verkeerd nommer, verloor hulle een punt vir die hele Vraag 3.*
- *Punte kan nie toegeken word nie indien verkeerde/irrelevante voorbeeld van die kunstenaar en titels van kunswerke genoem/bespreek is. In sulke gevalle kan punte toegeken word vir die argument wat met die vraag verband hou.*
- *Punte kan net toegeken word vir die korrekte titels van kunswerke wat vergesel word van 'n duidelike, bondige beskrywing van die kunswerk.*
- *Indien 'n kandidaat oor 'n Suid-Afrikaanse kontemporêre voorbeeld in hierdie vraag skryf en punte is vir die argument toegeken wat met die vraag verband hou, maak asb. seker dat die kandidaat het nie oor dieselfde kunstenaar/voorbeeld in Vraag 5 geskryf nie.*

3.1 **Bloom se Taksonomie Vlak 4: toepas.**

- Tekstuur:
  - Tradisioneel kan die element van tekstuur die werklike tekstuur wees wat op die oppervlak van 'n marmerbeeld gesny is, of 'n sorgvuldig uitgewerkte illusie van geïmpliseerde tekstuur op 'n fotorealistiese werk.
  - Gomes maak gebruik van verskeie stowe, kant en bamboes om 'n werklike tasbare ervaring te skep wat jy dalk fisies wil ervaar. Sy gebruik kontrasterende sagte, gladde tekstiele saam met die rigiede aard van bamboes. Die stikwerk en bindinge beklemtoon die gelaagde en ongelyke teksture, wat 'n vars gevoel van menslike aanraking en kunsvlyt oproep, simbolies van Afro-Braziliaanse tradisies.
- Dit sou moeilik wees om toon of waarde op 'n tradisionele manier te bespreek, aangesien die toon bloot in kontras van die verskillende materiale voorkom.
- Vorm:
  - Die beeld het 'n redelik abstrakte vorm, met sy organiese vorm wat na 'n traan lyk. Dit tart konvensionele gestruktureerde vorms deur sagte, buigsame materiale te meng met hard, gestruktureerde elemente op 'n vars organiese manier. Hierdie interaksie beklemtoon die beeldhouwerk se emosionele diepte, veral met die traan-verwysing, terwyl dit die kompleksiteit van Afro-Braziliaanse identiteit verwys.
- Ruimte:
  - Die drie-dimensionele aard van Lágrima beset en transformeer ruimte op 'n vars en dinamiese manier. Die gesuspendeerde of regop posisie interaksieer met die kyker se eie ruimte, wat betrokkenheid vanuit verskeie 3-dimensionele hoeke uitnooi. Gomes se laag- en voutegnieke skep ook 'n unieke gevoel van diepte, wat die lae van kulturele herinnering simboliseer wat in haar werk ingebed is.
- Lyn:
  - Die lineêre stikwerk en bindinge in Gomes se werk skep irregulêre, unieke organiese lyne wat beweging en ritme oordra. Hierdie lyne lei die kyker se oog oor die stuk, wat beide die onvoorspelbaarheid van

IEB Copyright © 2024

die menslike ervaring en die handgemaakte, intieme eienskap van haar proses weerspieël. Die unieke gestikte lyn word gebruik om die vorm van 'n traan uit te stippel, sowel as om die binnekant van die geskeepte traan te kruis.

- Vorm:
  - Gomes gebruik vars abstrakte, irregulêre vorms wat deur die oorvleuelende en geklusterde stowe en gebonde materiale binne die traan gevorm word. Dit is ingesluit in die vorm van 'n traan wat duidelik gedefinieer word deur 'n sterk swart plakkeromtrek. Die vorms dui op organiese vloeibaarheid en verganklikheid, wat natuurlike vorms soos waterdruppels of liggaamlike trane na boots, wat verband hou met die emosionele en kulturele verhale van die stuk.
- Kleur:
  - Die stowe wat Gomes gebruik, vertoon 'n verskeidenheid van kleure, sommige lewendig en ander gedemp. Hierdie kleure en die lap waaruit hulle kom, is nie net dekoratief nie; hulle dra historiese en kulturele assosiasies, wat die kyker verbind met die Afro-Braziliaanse erfenis wat haar werk beïnvloed. Die interaksie van hierdie kleure skep visuele kontras en weerspieël 'n organiese en selfs vleisagtige eienskap.
- Waarde:
  - Die gebruik van stof en unieke organiese laagvorming bring variasies in lig en donker areas, wat diepte en dimensie skep. Skaduwees wat deur voue in die stof en die bamboesstruktuur gewerp word, voeg verdere tonale kontras by, wat die stuk se beeldhou-kwaliteit en emosionele impak versterk.
  - Deur hierdie elemente herontdek Gomes tradisionele kunsbeginsels, wat hulle omskep in voertuie vir storievertelling, kulturele terugneming, en persoonlike uitdrukking.
  - Deur hierdie elemente te verken, herdefinieer Gomes nie net die artistieke gebruik daarvan nie, maar imbueer hulle ook met persoonlike en kulturele betekenis.

- Dit sou moeilik wees om toon of waarde op 'n tradisionele manier te bespreek, aangesien die toon slegs in die kontras van die verskillende materiale verskyn.
- Lyn is duidelik in die stikwerk en het steeds die funksie van rigting.
- Tekstuur verskyn in die kontras van die werklike teksture van die stowe.
- Enige drie elemente wat op nuwe maniere beskryf is.

3.2 **Bloom se Taksonomie** **Vlak 2: onthou.**
Vlak 3: verstaan.

In gevalle waar leerders voorbeelde gekies het wat Suid-Afrikaanse kunswerke is, maar die kunstenaar 'n internasionale voetspoor het, is hulle aanvaar.

Moontlike voorbeelde: Let asseblief op dat kandidate net twee benodig:

- ***The Gates*** deur Christo en Jeanne-Claude was 'n installasie van meer as 7 000 saffraanstaalrame met saffraanbaniere wat langs die paaie in Central Park vir slegs 16 dae opgerig is voordat hulle verwyder is. Hulle was terrein- en seisoen-spesifiek en kan net in dokumentasie gesien word.

IEB Copyright © 2024

- ***Everyone I have ever slept with 1963–95*** is 'n installasie deur Tracey Emin wat later vernietig is maar het uit 'n tent bestaan wat die geapplikeerde name van al die mense met wie sy 'n bed gedeel het, bevat.
- Robert Smithson, ***Spiral Jetty***:
- Dit is 'n aardwerkbeeldhouwerk wat in 1970 by die Great Salt Lake in Utah geskep is. Smithson het natuurlike materiale soos rots, soutkristalle en modder gebruik om 'n 1,500 voet lange spiraal te bou wat in die meer uitstrekt. Die werk gebruik doelbewus die omgewing as beide medium en omgewing, wat tradisionele kunsgalery-gebaseerde kuns uitdaag.
- Ai Weiwei, ***Sunflower Seeds***:
- Gecreëer in 2010, bestaan hierdie installasie uit meer as 100 miljoen handgeverfde porselein sonneblomsaadjies, gemaak deur ambagsmanne in Jingdezhen, China. Die saadjies is in 'n massiewe hoop in Tate Modern se Turbine Hall uitgestal, wat temas van massaproduksie, individualiteit en kollektiewe arbeid simboliseer, terwyl dit afwyk van tradisionele kunsmateriaal en prosesse.

3.3 **Bloom se Taksonomie** **Vlak 4: ondersoek, onderskei, bespreek.**
Vlak 5: ontleed, vergelyk, kontrasteer.
Vlak 6: evalueer.

- Antwoorde kan beide die elemente direk aanspreek of die alternatiewe vir die elemente stel.
- Die elemente moet minstens een keer genoem word, selfs al is die fokus van die antwoord op die alternatiewe wat aangebied word.
- In ***The Gates*** het Christo en Jeanne-Claude die land as 'n werkmetode gekies en ons aandag daarop gevestig deur paaie te raam en 'n prosesie te skep.
- Die werk kan nie op tradisionele maniere ontleed word nie, aangesien dit nie as 'n geheel gesien kan word nie behalwe deur die proses van loop.
- Die werk kan nie op enige enkele punt as 'n volledige komposisie gesien word nie.
- Dit is nie 'n tradisionele voorwerp nie.
- Die enigste tradisionele elemente wat toegepas kan word sou die kleur van die saffraanhekke wees wat in kontras met die dowwe grys van die landskap en die vorm of lyn van die rame wat voortdurend verskillende landskappe omraam en klem skep. Dit is deel van hul voorneme.
- ***The Gates*** word deel van die landskap vir 'n kort tydperk waarin hulle die ruimte van gewone mense inneem.
- Hulle is nie in 'n afgeslote galeryruimte om deur net 'n paar van die elite ervaar te word nie.
- Die bewustheid van beweging word verhoog deur die ***The Gates***, wat die oogmerk beklemtoon wat daaroor gaan om hulle te ervaar eerder as om hulle net te sien.
- Die bedoeling van die werk is die ervaring en dit word aan almal teenwoordig gebied.
- In ***Everyone I have ever slept with 1963–95***, werk Emin met 'n alledaagse voorwerp, 'n tent wat nie as 'n kunswerk beskou kan word nie.
- Sy het appliek gebruik om die name van mense in die tent vas te werk. Dit kon as handwerk beskou word wat veral vir vrouens geskik is.

IEB Copyright © 2024

- Emin herwin hierdie sogenaamde handwerk in 'n sterk feministiese stelling wat dit stewig tot skone kuns verhef.
- Weereens is daar geen vaste siening van die werk nie, wat soos 'n beeldhouwerk vanuit verskillende oogpunte, bekyk kan word, insluitend van binne.
- Hierdie nodige deelname verander die belewenis van die kyker en vra vir meer toewyding as om bloot iets te bekyk.
- Formele elemente van patroon, kleur, lyn en vorm kan ontleed word, maar nooit in die konteks van die geheel nie, aangesien dit van een standpunt na 'n ander verander.
- Formele elemente geld vir dele maar nie die geheel nie, wat byna almal oorbodig maak.
- Die werk is grootliks afhanklik van die deelname van die kyker.
- In Robert Smithson se Spiral Jetty word konvensionele elemente soos kleur, lyn en tekstuur vloeibaar en onvoorspelbaar in 'n buitelugomgewing. Die werk interaksieer met natuurlike kragte – watervlakke, weer en die opbou van soutkristalle – wat hierdie elemente verganklik en voortdurend veranderend maak.
- Smithson vervang die tradisionele kunsbeheerde gebruik van lyn wat ons dalk in 'n tekening sou vind; byvoorbeeld, met die organiese, spiraalvorm wat direk deur die voortdurend veranderende land gevorm word.
- In Ai Weiwei se Sunflower Seeds word tradisionele elemente soos waarde, vorm en ruimte in hierdie installasie herdefinieer. Die saadjies lyk eenduidig van ver af, maar onthul ingewikkelde handgeverfde ontwerpe wanneer dit van naderby beskou word, wat die konvensionele idees van herhaalde vorm en detail uitdaag. Die gebruik van ruimte is onkonvensioneel, aangesien die saadjies die galeryvloer bedek, wat die grense tussen kuns en omgewing vervaag.
- Ai Weiwei vervang tradisionele statiese beeldhouwerk-tekstuur met die taktile verskeidenheid van die saadjies, wat bedoel was vir aanraking en interaksie van die gehoor, met elke saadjie wat individualiteit in massaproduksie simboliseer. Ruimte word interaktief gebruik; kykers het aanvanklik oor die saadjies geloop, wat 'n persoonlike verbinding met die werk geskep het. Dit is nie 'n enkele beeldhouwerk wat sorgvuldig in 'n kamer van 'n galery geplaas is nie, met sorgvuldige oorweging van lig en plasing. Waarde verskuif namate lig die saadjies anders tref, afhangende van die perspektief, wat dinamiese visuele belangstelling toevoeg.
- 2 punte vir vlak 4 en vlak 5 en 6; 3 punte vir elke bespreking van werk.
- Vyf punte per bespreking van elke kunswerk.

3.4 **Bloom se Taksonomie** **Vlak 4: ondersoek, onderskei, bespreek.**
Vlak 5: ontleed, vergelyk, kontrasteer.
Vlak 6: evalueer.

- ***Everyone I have ever Slept With***
- Die gebruik van kledingstof en nie-tradisionele kunsmetodes beteken dat mense letterlik 'n deel van wat hulle as hul geskiedenis beskou in die werk kan sien.
- Emin se werk is vir baie skokkend, want hoewel dit bekende dinge gebruik, word dit in 'n kunskonteks aangebied, wat dinge uitdruk wat te privaat lyk om gedeel te word.

IEB Copyright © 2024

- Die kontraste van die titel en name met die materiaal en die assosiasie met vrouehandwerk maak dit onmiddellik toeganklik en 'n kragtige kunstenaarsverklaring.
- Hierdie gebruik van materiaal en onderwerp en modus maak die werk kragtiger. Hulle is nie fyn kunstradisies nie, maar bied vertroudheid en 'n verwysingspunt.
- Die werk bevat alledaagse verwysings en konnotasies wat 'n persoonlike reaksie ontlok, soos name en materiaal in Emin se werk.
- ***The Gates*** skuif die werk na die kyker se ruimte deur gebruik te maak van die bestaande landskap. Dit maak die werk fisies toeganklik, al was dit dalk 'n raaisel vir baie van die publiek.
- Sonder om te besluit om kuns te sien, word die kyker 'n deelnemer en aangesien dit ervaringsgebonde is, word enigeen wat dit ervaar daardeur geraak of hulle 'n verwysingsraamwerk het of nie.
- Die plasing van kuns in openbare plekke soos **Christo en Jeanne-Claude** doen, dwing 'n interaksie en ervaring af.
- Enige toepaslike evaluering, ontleding en toepassing.
- Deur tradisionele kunsstudio- of galerygebaseerde praktieke te verwerp, het **Smithson** 'n monumentale aardwerk geskep wat direk integreer met die natuurlike landskap wat deel is van die alledaagse mense se wêreld. Die kuns word dus na die mense gebring eerder as om van hulle verwag te word om na 'n galery te gaan. Die werk se ligging in die Great Salt Lake maak dit dus toeganklik vir die publiek in hierdie area, verwyder hindernisse wat tipies met tradisionele kunsruimtes geassosieer word, en nooi kykers uit om die kunswerk fisies te verken en in hierdie veranderende plaaslike omgewing te ervaar. Hierdie benadering versterk Smithson se boodskap oor die verganklikheid van kuns en sy verhouding tot die natuurlike wêreld.
- Deur tradisionele materiale te verwerp en op massaproduksie porselein saadjies te staat, kritiseer **Ai Weiwei** die gevolge van industrialisering en globalisering op individualiteit en arbeid. Die gebruik van gewone, alledaagse voorwerpe soos saadjies maak die kunswerk herkenbaar en toeganklik vir 'n wye gehoor wat toegelaat word om daarmee in 'n kamer te interaksie. Die skaal en interaktiewe aard nooi publieke deelname uit, wat 'n direkte, fisiese verbinding met die temas van gedeelde menslikheid en kollektiewe geheue bevorder.

IEB Copyright © 2024

VRAAG 4 WEERSTANDSKUNS IN SUID-AFRIKA GEDURENDE DIE APARTHEIDSERA INSLUITEND KUNSTENAARS WAT UIT FORMELE EN INFORMELE KUNSSENTRUMS TE VORE GEKOM HET (Circa 1950–1994 AE)

Riglyne wat in verlede jaar se nasiensessie vir hierdie vraag geïmplementeer is.

- *Ken 1 punt toe vir metode/medium.*
- *Volpunte kan nie toegeken word as die vraag verkeerd genommer is nie. As 'n kandidaat hul antwoorde verkeerd nommer, verloor hulle een punt vir die hele Vraag 4.*
- *Punte kan nie toegeken word indien verkeerde/irrelevante voorbeelde van die kunstenaar en titels van kunswerke genoem/bespreek word nie. In sulke gevalle kan punte toegeken word aan die argument wat met die vraag verband hou.*
- *Punte kan slegs toegeken word vir die korrekte titels van kunswerke wat vergesel word van 'n duidelike, bondige beskrywing van die kunswerk.*
- *As die kandidate die verkeerde voorbeeld bespreek, verloor hulle 'n punt vir die kunstenaar en 'n punt vir die titel van die werk. Hulle kan punte vir die argument toegeken word, indien dit op die vraag van toepassing is.*
- *As 'n kandidaat in hierdie vraag oor 'n Suid-Afrikaanse kontemporêre voorbeeld skryf en jy besluit om punte vir die argument toe te ken, maak asseblief seker dat hulle nie oor dieselfde kunstenaar in Vraag 5 geskryf het nie.*
- ***Patience on a Monument: A History Painting** – is die korrekte titel van Penny Siopis se skildery. Onvolledige weergawes van hierdie titel is nie verlede jaar aanvaar nie.*

4.1 **Bloom se Taksonomie Vlak 4: toepas.**

- 1 punt per visuele leidraad en wees bewus daarvan dat kandidate nie die teks herhaal nie.
- Kandidate moet die "dualisiteit" wat hulle in die kunswerk waarneem, regverdig.
- In Beeld D gebruik Sebidi uiterste verwringing van vorm om ongemak te skep en as 'n uitdrukking van dualiteit.
- Sy gebruik ook fragmentasie van vorm.
- Dieresimbole gemeng met mense is ontstellend en geheimsinnig.
- Die sterk kontras van kleure en die sigbare kruisarsering maak die beeld dramaties en skep kontras met die ligte ongearseerde areas.
- Die leerder mag direk uit die teks aanhaal. Toeken net 1 punt vir die aanhaling: "*Broken faces and creatures*".
- Daar is 'n sterk gevoel van chiaroscuro in die kunswerk. Dramatiese effek tussen die lig- en donker areas van die kunswerk.
- Enige ander geldige ondersoek van dualiteit wat in die werk getoon word.

4.2 **Bloom se Taksonomie Vlak 2: onthou.**
Vlak 3: verstaan.

- Penny Siopis se ***Patience on a Monument: A History Painting*** is 'n skildery van 'n swart vrou wat op 'n hoop rommel in 'n skynbaar oneindige landskap sit, besig om 'n suurlemoen te skil.

IEB Copyright © 2024

- Gavin Young se ***Botha's Baby*** is 'n kinderstoeltjie wat van metaal en met wiele gemaak is. Op die kosskinkbord is 'n negatiewe afdruk van 'n geweer.
- Vroër Suid-Afrikaanse kunstenaar: Dumeli Feni – African Guernica: In Feni se skildery sien ons 'n toneel wat oorheers word deur verskeie dier- en pseudo-menslike figure. 'n Dubbelkop-koei draai sy rug op ons terwyl dit 'n kind aan sy teels suig. 'n Groteske, naakte, gilende menslike figuur, met 'n afgekante kop, lyk asof dit van homself skeur met 'n derde been.

4.3 **Bloom se Taksonomie Vlak 4: pas toe.**
Vlak 5: ontleed.

- Siopis toon 'n swart vrou wat 'n vrug skil op 'n hoop apartheidsvoorwerpe wat as kosbaar beskou word.
- Die begrip van dualiteit moet een of ander tyd hier uitgedruk word.
- Die dualiteit kom na vore in die beeldspraak wat dit laat lyk of Patience, wat geen mag het nie, in 'n magsposisie is.
- Daar is dualiteit in die hoop kosbare voorwerpe wat lyk asof dit rommel of afval is.
- Die agtergrond wat gemaak is van die collage-beelde van apartheidsgeskiedenisboeke blyk 'n landskap te wees, maar weerspieël vergiette bloed en skewe geskiedenisse.
- Die werk blyk 'n skildery te wees, maar is 'n multimediawerk met collage onder die verf.
- Enige geldige formele en/of konseptuele bespreking van dualiteit.
- Young gebruik die kombinasie van materiaal en beelde om dualiteit uit te druk, die metaal is te hard vir die funksie van die stoel.
- Die negatiewe afdruk van die geweer op die kosskinkbord toon 'n ontkoppeling aangesien die baba nie voeding gevoer sal word nie, maar vrees.
- Die dreigement van geweld en vrees was dalk veral relevant vir Young as 'n wit persoon.
- Dualiteit is ook vervat in die kleur van die materiaal. Die metaalkleur, wat in sommige beelde geroes is, lyk asof dit in kontras is met die verwagting dat dit kinderlik en speels moet wees.
- Die kind op die stoel is geïsoleer en afgesny van die grond/werklikheid aangesien daar geen trappe is nie. Dit is 'n stoel van isolasie.
- Enige geldige formele en/of konseptuele bespreking van dualiteit.
- Dit is nie nodig dat leerders voorbeelde van informele kunssentrums bespreek nie, alhoewel dit baie meer gewig aan die bespreking kan gee.
- *African Guernica is* 'n groot houtskooltekening op bruin papier. Daar is 'n sigbare vou in die papier. Feni het met basiese materiale gewerk, aangesien daar niks anders beskikbaar was nie. Dualiteit tussen swart self-geleerde kunstenaars en tersiêre opgeleide wit kunstenaars by universiteite.
- *African Guernica:* Die werk druk die angs uit wat hy ervaar het weens die sosiale en politieke ontneeming en ontworteling wat apartheid hom gedwing het om te ervaar.
- In Feni se *African Guernica* sien ons presies die spanninge van 'n kunstenaar wat kommentaar lewer op die onsinnigheid van rede wat lei tot die onderdrukking van een mens deur 'n ander, d.w.s. mense van kleur teenoor wit bevoorregte mense.

IEB Copyright © 2024

- Sy weergawe van die gemuteerde en gedraaide dierfigure, en die ewe maniese energieë van die menslike figure, toon 'n wêreld wat uit balans is, 'n allegorie van die konflik nie net tussen die menslike en die natuurlike wêreld, die sosiale en die kosmiese nie, maar ook tussen mense self, soos die gedemoraliseerde drie-been figuur wat die regterkant van die prentvlak oorheers, dui aan.
- *African Guernica* resoneer met ontstellende beelde, die onbegrypende verwarring van sowel mense as diere.
- *African Guernica* spreek tot 'n inheemse menslike ervaring van die stedelike township.
- Feni se werk is deel van die dialoog van politieke onrus en menslike lyding.
- Dit kan aanvaar word dat Feni kommentaar lewer op koloniale rasseskeiding wat teen daardie tyd 'n geïnstitusionaliseerde apartheid in Suid-Afrika geword het.
- Wit koloniale-modernistiese rassepropaganda het gefunksioneer op die rasionalisering dat sekere groepe mense laer op die evolusionêre ketting was. Dit het gefunksioneer op die "feit" van die nabyheid van hierdie groepe aan diere, wat hulle dus as diere beskou kon word, as mense wat nie in staat was tot menslike denke en gevoelens nie.
- Dit is ook die juis denkwyses en maatskaplike waardes wat lei tot 'n verwrongen samelewing waar ons nie meer die mens van die dier kan skei nie. 'n Samelewing waar diere dalk meer menslik voorkom as die mense wat hulle behoort te dien.
- Die skraal verwhiteerde figure, wat visueel disjunktief is met hul agtergrond, behoort as "positiewe" beelde te lees – wit teenoor swart. En tog wonder 'n mens of hulle eerder leemtes is, 'n omlyn van iets wat in sy "ding-wees" vervorm is?
- En wat van die verdonkerde figure in die afgrond? Is hulle die gekoloniseerde man wat op 'n afstand aksies herhaal wat nie syne is nie, Swart vel teenoor Wit maskers?
- Deathtrap is gemengde media en potloodtekening op papier waarin Zylla gebeure soos die Trojaanse Perde-episode vasgelê het.
- Zylla het sy kuns gebruik as 'n instrument om die ongelykhede en gruweldade wat mense ervaar het onder die gevolge van die opgelegde Staat van Nood, aan te dui.
- Zylla wil nie net mooi prente maak nie; hy wil mense bewus maak van die tekortkominge en onregverdighede in die samelewing.
- Naturalisties. Potloodtekening met sorgvuldige uitbeelding van die vorms in lig en donker. Dipti-ch. Die krapmerke van sy potlood dra by tot 'n gevoel van ongemak.
- Die dipti-gie uitleg van die kunswerk skep 'n dualiteit tussen die vragmotor wat die soldate bevat en die skaduwees van mense, asook die beeld van Michael Miranda.
- Die soldate is gedwing om in 'n klein ruimte op te tree. Hulle glimlag en lag, maar hul vervormde gesigte en verdrukte liggame beklemtoon die bizarre en onmenslike beleide van die Apartheid-stelsel.
- Deur die soldate bo-aan die dipti-gie te plaas, sit Zylla hulle in 'n posisie van mag. Hul posisie in die kunswerk oorheers die geestelike skaduwees van die oorledenes.
- Hierdie skaduwees verteenwoordig die vele mense/kinders wat gesterf het tydens die staat van nood. Hierdie skaduwees is naamloos, behalwe

IEB Copyright © 2024

vir die bekende beeld van die deur die polisie neergeskote seun, Michael Miranda.

- Die detail waarmee Zylla die mans in die vragmotor teken, plaas klem op hulle. Dit skep 'n gevoel van dualiteit in die beeld, aangesien minder detail in die beelde in die onderste paneel uitgebeeld word. Dit beklemtoon hulle minder belangrikheid as mense.
- Die wit soldate is so ver van hul gewelddadige aksies verwyder. Die enigste visuele leidraad tussen die soldate en die dooie seun is die voortsetting van die vragmotorwiele wat in die tweede paneel van die diptiëk uitbrei.
- Hierdie dualiteit of skeiding word beklemtoon deur die gekleurde beeld van die oorlede seun. Dit, in kontras met die magtige sitplek van die soldate, beklemtoon die belangrikheid van die jong seun se dood tydens die noodtoestand. Die naam van die seun gee hom belangrikheid in ons begrip van sy menswees tydens aapartheid.
- 5 punte per bespreking van die kunswerk.
- 2 punte elk vir die toepassing, waar is die dualiteit, en dan 3 punte vir substansiasie.

4.4 **Bloom se Taksonomie Vlak 6: evalueer, kritiek, regverdig.**

- Dit is moontlik dat leerders sal argumenteer dat geen van die voorbeelde die oorblyfsels van Apartheid perpetueer nie.
- Leerders moet aandui watter kunswerk na dualiteit verwys.
- Leerders moet 'n begrip hê van wat in Suid-Afrikaanse politiek en samelewing aangaan.

- Siopis bied aan die kyker 'n visie van hoop vir die toekoms. Alhoewel sy die swart vrou as magtig/invloedryk plaas, voel dit of min verander het. Swart vroue is steeds die kwesbaarste en magteloosste.
- Die dualiteit rakende die detritus van wit kultuur bestaan in 'n mate. Daar is voortdurig dualiteit oor wat en wie as kosbaar beskou word.
- Daar is dualiteit in die plekke waar rassisme ervaar word, dus het Siopis geïmpliseer dat die skeiding tussen swart en wit kultuur steeds bestaan.
- Die bestaan van monumente vir koloniale magte dui op 'n dualiteit van doel in ons land. Siopis wys dit as rommel maar hulle het steeds mag.
- Enige ander beoordeling van die idee van dualiteit wat verband hou met aspekte van een werk.
- *Death Trap*: Leerders mag argumenteer dat die huidige polisie korrupt is. Hulle neem bribe in plaas van om burgers te arresteer. Soms is die oortredings van die burgers nie geregverdig nie. Hierdie mense betaal bribe uit vrees.
- Die media onthul nie die name van kinders wat sterf weens die verbruik van vervalde en gespetterde kos van onwettige verkopers en spaza-winkels nie. Hierdie kinders sterf naamloos. Dit beklemtoon die onbelangrikheid van hierdie kinders, soos in die skaduwees van Zylla se kunswerk.
- 'n Sin van rassisme bestaan steeds, aangesien hierdie kinders swart is en die werklikheid van spaza-winkels wat handel dryf in townships of minder gunstige voorstede baie ver verwyderd is van die luuksheid van welgestelde wit voorstede.

IEB Copyright © 2024

- Watter gevolge het dit vir hierdie verkopers of oortreders? Die media noem hulle nooit of openbaar hul straf. Soos dit was gedurende die Apartheid-regime wat Zylla voorlê.
- Die dualiteit wat binne ons huidige Regering van Nasionale Eenheid bestaan, beklemtoon die korrupsie in die land, net soos die Apartheid-regering wat vir sy eie magdoeleindes gefunksioneer het. Daar bestaan 'n konstante magspeletjie binne ons regering, en dit is tussen swart en wit.

IEB Copyright © 2024

VRAAG 5 KONTEMPORÊRE SUID-AFRIKAANSE KUNS (NA 1994)

Riglyne wat in verlede jaar se nasiensessie vir hierdie vraag geïmplementeer is.

- **Toeken van punte vir Medium**: Toeken 1 punt vir die korrekte identifisering van die modus of medium (byvoorbeeld, beeldhouwerk, installasie, prestasie, skildery).Punte kan nie toegeken word indien verkeerde/irrelevante voorbeelde van die kunstenaar en titels van kunswerke genoem/bespreek word nie. In sulke gevalle kan punte toegeken word aan die argument wat met die vraag verband hou.
- **Korrekte Kunstenaar en Kunswerk:** Punte word net toegeken vir akkurate titels en relevante feite oor die geselekteerde kunswerk. Onakkurate of irrelevante voorbeelde van kunstenaars en titels kan nie punte verdien nie. Punte mag egter steeds toegeken word vir argumente wat relevant is vir die vraag.
- **Beskryf van Uitstallings of Liggame van Werk:** Leerders kan krediet ontvang vir die beskrywing van 'n uitstalling of 'n liggaam van werk, maar hierdie opstelle is dikwels meer vaag. Buigsaamheid kan toegepas word wanneer leerders verwys na werke wat onder verskillende uitstallingstitels geoudit of vertoon is.
- **Herhaling van Kunstenaars of Werke oor Vrae:** Maak seker dat leerders nie dieselfde kunswerk/kunstenaar in ander vrae bespreek nie. Byvoorbeeld, Penny Siopis mag in beide Vraag 4 en 'n ander vraag genoem word, maar kan net een keer per naam krediet ontvang, al kan verskillende kunswerke steeds punte verdien.
- **Akkuraatheid in Kunskewerkenis Beskrywings:** Kunskewerkenis-beskrywings moet 'n akkurate en geloofwaardige prentjie uitbeeld. Uitgebreide beskrywings wat meer as drie lyne oorsteek, kan steeds punte verdien vir relevante feite.
- **Kunstenaars van Zeitz Mocca-uitstallings:** Kandidate wat kunstenaars noem wat by Zeitz Mocca uitgestal het, maar afkomstig is van ander Afrikaanse lande en in SA gevestig is, mag aanvaar word.
- **Weerstands-kunstenaars:** Weerstandskuns uit die apartheidsera is geldig indien dit die leerder se argument ondersteun. Dit sluit werke in van kunstenaars soos Willie Bester, wat ook post-1994 werk geskep het. Elkeen van die gevalle moet individueel hanteer word.
- **Onkorrekte of ontbrekende kunswerke:** As 'n leerder die verkeerde kunstenaar/kunswerk kies of 'n onbekende werk verskaf, moet die argument steeds gemerk word. As geen rekord van die kunswerk na deeglike navorsing bestaan nie, mag die kunswerk verwerp word.
- **Spelfoute:** Spelfoute in kunstenaarsname of kunswerke moet nie lei tot puntafslag nie, tensy dit die betekenis heeltemal verander. Dit moet veral oorweeg word vir leerders met konsessies.
- **Punte vir die algehele argument:** Gebruik die argumentrubriek om die leerder se algehele argument te evalueer. Luister altyd na hul individuele stem.

(I) <u>Die Vraag Deurbreek</u>:

- Leerders kan ondersoek instel na "in watter mate" of die "graad waartoe" hul gekose kunstenaars uniek is vir Suid-Afrika en/of buiteland. Afhangende van die kunstenaar wat gekies word, mag hulle meer by die een kategorie as die ander pas. **Dit is belangrik vir die opstel van die argument.**

IEB Copyright © 2024

- Leerders moet fokus op die diversiteit van sosiale dinamika en hoe hierdie van toepassing is op 'n plaaslike/internasionale gehoor. *Neweopmerking: Hopelik sal leerders "aanvaarings" hier vermy, maar dit kan nie beheer word nie, en die punte moet steeds toegeken word. Byvoorbeeld, "dit beïnvloed ALLE Amerikaners …" Leerders mag dalk nie oor hierdie kennis beskik nie en die argument op 'n veralgemeende basis toep pas.*
- Sleutel-/gewilde wêreldwye kwessies op die oomblik sluit ras, geslag, vroulike liggaamsregte, migrasie en/of vlugtelinge, godsdiens en oorlog, toegang tot basiese fasiliteite, voorkoms (klere, haare), sosiale hiërargie en werksgeleenthede in ...
- Sosiale dinamika is nie beperk tot wat in die hakies voorgestel word nie.
- Die beeldingsteks motiveer leerders om na kwessies te kyk wat op hulle en/of hul daaglikse lewens van toepassing is. Tensy dit spesifiek geleer is, is dit twyfelagtig of leerders dit sal verstaan. Dit is waarskynlik dat leerders sal sukkel met "groot" kwessies soos ras, geslag, ensovoorts. Die teks is eintlik redelik ligsinnig in retrospek – hoeveel "ligsinnige" werke word deur onderwysers geleer?

Woord	**Sinonieme**
Ondersoek	*Ondersoek, Ontleed, Bestudeer, Inspekteer, Bestudeer, Assesseer, Evalueer, Oorweeg, Verken, Beskou*
Alledaags	*Gemeenskaplik, Roetine, Tipies, Gereeld, Normaal, Gewoon, Konvensioneel, Alledaags*
Sosiaal	*Gemeenskaps-, Publiek, Kolektief, Samelewing, Kultuurlik, Gedeelde*
Dinamies	*Interaksie, Verhoudings, Verbindinge, Interaksies, Strukture, Funksies, Werkinge, Raamwerke*
Uniek	*Onderskeibaar, Uitsonderlik, Spesifiek, Kenmerkend, Besonder, Eiendoms-*
Relevant	*Toepaslik, Verbind, Betrekking, Geskik, Ooreenstemmend, Gekies, Kontemporêr, Aktueel*
Verteenwoordig	*Afgebeeld, Vertoon, Simboliseer, Beteken, Uitgedruk, Geïllustreer, Voorbeel, Geïllustreer, Gedemonstreer*

(II) **<u>Merkerkodes</u>**:

- A = Kunstenaar
- W = Kunswerk
- F = Feit
  - Feite moet gemerk word as F1, F2, F3, ensovoorts vir die doeleindes van 'n "kontrole" en die toekenning van punte.
- DA = Ontwikkeling van Argument

IEB Copyright © 2024

- DES = Beskrywing
  - Merk asseblief die begin en einde tussen hakies
- RTQ = Verwys na Vraag
- QNA = Vraag Nie Beantwoord

(III) <u>Model Antwoorde</u>:

Candice Breitz **(A)**

Whiteface. 'n Reeks foto"s/plakkate **(F1)** wat die kunstenaar Candice Breitz wys wat 'n wit hemp, zombie kontaklense en 'n blonde pruik dra. Sy hou aartappels in elke hand en onder elke beeld is 'n slagspreuk wat lees "Some of my best friends are black" of "Some of my best friends are Jewish". **(W)**

Breitz se werk, *Whiteface*, is van toepassing op beide 'n internasionale en plaaslike (Suid-Afrikaanse) gehoor **(DA)**. Breitz, wat 'n Suid-Afrikaanse kunstenaar is, woon nou in Duitsland en gaan voort om werk te maak wat krities analiseer rondom issues van witheid en hoe dit in die samelewing uitgebeeld of waargeneem word **(F2) (DA)**. Die kunstenaar word afgebeeld met 'n blonde pruik in verskeie style, 'n wit hemp, en is teen 'n wit agtergrond. Al hierdie dui op die visuele idee/persepsie van "witheid" **(F3)**. Sy hou aartappels in elke hand as 'n simbool van etniese beledigings, soos "Kartoffelesser" (aartappels-eter), wat verwys na die eetgewoontes van migrant-arbeiders in Duitsland onder die Tweede Wêreldoorlog arbeidservarings-ooreenkoms **(F4)**. In die kunswerk, verskyn Breitz as 'n komiese voorstelling van wit mense wat dikwels hul rassisme ontken deur te verklaar: "Some of my best friends are black/ Muslim/ trans/ Jewish" **(F5)**. Ongeveer 5000 plakkate is in openbare ruimtes in Berlyn opgesit as 'n poging om Duitsers se ontkenning van rassisme te kritiseer **(F6)**. Die ontkenning van rassistiese realiteite is egter nie net 'n probleem in Duitsland of Suid-Afrika nie, maar 'n wêreldwye verskynsel wat ook in lande soos Amerika en Australië voorkom **(DA)**. Verder parodieer of bespot Breitz wit mense deur hulle self uit te beeld met haar eie liggaam **(F7)**. In hierdie reeks neem sy wit stemme oor, lipsink die klank en beklemtoon konsepte soos "wit bevoorregting", "wit skuldgevoel" en "wit broosheid" **(F8)**. Aangesien baie lande wêreldwyd rassisme op verskeie maniere probeer aanspreek, is Breitz se werk nie net op wit Suid-Afrikaners van toepassing nie, maar moontlik op wit mense wêreldwyd **(DA)**. As 'n Jood sou Breitz onderdrukking en stereotipering op grond van haar geloofsoortuigings ervaar het (en moontlik steeds ervaar) – en om in Duitsland te woon, kon dit selfs meer uitgesproke wees **(F9) (DA)**. As 'n wit Suid-Afrikaner is/was Breitz egter as bevoorreg beskou **(F10)**. In *Whiteface* konfronteer sy nie net ander se geskiedenisse nie, maar ook haar eie ervaring van witwees **(DA)**. Die werk oorskry dus op gelyke wyse sowel plaaslike as internasionale grense **(DA)**.

In hierdie opstel sal ek ontleed in hoeverre tipiese samelewingsstrukture, soos voorgestel in die werk *A Reversed Retrogress* **(W)** deur die kunstenaar Mary Sibande **(A)**, spesifiek tot Suid-Afrika behoort en/of wêreldwyd toepaslik is. *A Reversed Retrogress* is 'n beeldhou-installasie **(F1)** van [twee lewensgrootte figure wat mekaar in die gesig staar. Die een dra 'n uitspattige blou rok en die ander 'n soortgelyke pers rok, terwyl pers amoebe-agtige vorms die pers figuur se kop omsirkel] **DES**.

IEB Copyright © 2024

Sibande se werk konfronteer die politiek van identiteit in Suid-Afrika en die idee van hergeboorte. Dit kan gesien word in die jukstaposisie van die twee figure **(F2)**. Die figuur in blou is Sophie, Sibande se alter-ego. Sibande se ma, ouma en oumagrootjie was almal huiswerkers in Suid-Afrika tydens Apartheid. Sibande is geïnspireer deur hul lewens om 'n werk te skep wat hulle vier ***(F3)***. Sophie se oë is toe – sy speel die fantasieë en drome van Sibande se voormoeders uit ***(F4)***. Gevolglik is hierdie aspek van die werk meer spesifiek tot Suid-Afrika ***(DA)***. Hoewel haar rok van die tipiese blou stof van 'n blouboordjie-werker gemaak is, is die styl dié van 'n Victoriaanse dame. Die rok maak dit vir Sophie onmoontlik om die werk te doen wat aan haar gegee is en simboliseer haar aspirasies ***(F5)***. Dit omverwerp die verhouding tussen Sophie en die "madam" vir wie sy gewoonlik sou werk, wat dui op 'n spesifieke verwysing na die verandering in magsverhoudings tussen rasse in Suid-Afrika ná 1994.
Die gebruik van die pers kleur in die tweede figuur verwys na die 1989 *Purple Rain*-protesoptogte in Kaapstad, Suid-Afrika, waar die polisie anti-apartheidbetogers met persgekleurde water gespuit het om hulle later te arresteer **(F6)**. As reaksie hierop het betogers die frase *The Purple Shall Govern* oorgeneem en die kleur van rebellie herskep as 'n kleur van leierskap en vooruitgang. Dit dui daarop dat die kunswerk wêreldwyd verbind kan word met mense wat teen onderdrukking protesteer, 'n aktuele kwessie soos gesien in die Israel-Palestina-konflik **(DA)**. Die pers figuur verteenwoordig ook groei en die loslating van Sophie – in wese is die pers figuur dit wat Sophie "geboorte geskenk" het, 'n figuur wat oorloop van lewe en potensiaal in die vorm van die pers wortels/tentakels **(F7)**. Sibande het gesê: "Afhangend van hoe jy na die werk kyk, kan jy geweld lees, of jy kan 'n pragtige dans sien." Omdat Sibande daarin geslaag het om die groei en ontwikkeling van haar alter-ego in 'n nuwe karakter vas te vang, kan die werk betekenisvol wees vir 'n wêreldwye gehoor, aangesien verandering, wedergeboorte en groei universele konsepte is waarmee almal worstel **(DA)**.
Jong kunstenaars in Suid-Afrika druk spesifieke Suid-Afrikaanse alledaagse bekommernisse uit, aangesien hul werk die wêreld weerspieël waaruit hulle voortkom. Dit kan gesien word in die werk Izithunzi deur Nicholas Hlobo, wat 'n installasie is wat spesifiek verwys na 'n isiXhosa-volwassewordingsritueel. Dit kan as alledaags vir Hlobo beskou word, maar het geen globale relevansie nie, aangesien dit so plekspesifiek is. Die titel sou sonder 'n vertaling ook geen betekenis op 'n wêreldwye vlak hê nie. Daar kan aangevoer word dat baie van die ervarings van jong mense in Suid-Afrika so spesifiek is dat dit nie wêreldwyd weerklank vind nie, bv. beurtkrag, watertekorte, korrupsie, ens.

Alhoewel jong kunstenaars in Suid-Afrika sosiale dinamika mag uitdruk wat spesifiek Suid-Afrikaans is, spreek die werk wat hieruit voortvloei baie breër sosiale kwessies aan wat as wêreldwyd relevant beskou kan word. In sy werk Izithunzi ondersoek Nicholas Hlobo 'n Xhosa-volwassewordingsritueel, maar die onderliggende temas van vervreemding en ingebedde homofobie is net so relevant wêreldwyd as plaaslik.

Izithunzi (wat "skaduwees" beteken) ***(W)*** is 'n installasie ***(F)*** van reuse kwallige humanoïede wat van die dak van 'n donker kamer af hang ***(DES)***. In hierdie werk merk Hlobo ***(A)*** 'n tradisionele Xhosa volwassewordingsritueel aan waarin hy veral ongemaklik gevoel het weens sy seksualiteit ***(F)***. Die figure is gemaak van sy kenmerkende binnetubes en is sorgvuldig

saamgestik met satynlint ***(F)***. Die figure buig weens die vorm van die materiaal en die gesteekte lyne skep beweging en rigting ***(F)*** aangesien hulle so sterk kontrasteer met die swart binnetubes ***(F)***. Die hele installasie, met hierdie implisiete energie en die enorme grootte van die figure, laat 'n mens klein en vervreem voel ***(F)***. Die werk is die manifestasie van Hlobo se viscerale reaksie op die ritueel ***(DA)*** en hierdie vissera is oral sigbaar as geweefde satynlinttubes en naatlyne, selfs op die bank en lig, wat deel van die installasie is ***(F)***. Hlobo is spesifiek in sy verwysing na 'n bepaalde kulturele gebeurtenis ***(DA)*** wat dalk dag-tot-dag vir heteroseksuele Xhosa-jeug was, maar vir hom vervreemend was ***(DA)***.

Enige argumente wat die mate waarin daaglikse bekommernisse wat in kuns uitgedruk word, as plaaslik of globaal geëvalueer word

Addisionele gedagtes oor wat nodig is om 'n argument te begin:

- Daar is 'n verwagting dat die kunstenaars wat gekies word, "daaglikse" sosiale dinamika moet uitdruk. Sonder hierdie definisie sou dit moeilik wees om 'n argument te bou.
- Gekose kunstenaars sal 'n jeugdige element moet hê en moet worstel met spesifieke bekommernisse wat in Suid-Afrika ervaar word.
- Die mate waarin die bekommernisse ook wêreldwyd is, sal beredeneer moet word.
- Kandidate kan een of albei standpunte argumenteer.

IEB Copyright © 2024

<table>
<tr><th colspan="3">Puntetoekenning vir Vraag 5</th><th>Nasiensimbool</th></tr>
<tr><td>Bloom se Taksonomie Vlak 3:
Toepas,
Uitvoer, Implementeer, Oplos</td><td>3 kunstenaars</td><td rowspan="2">6
punte</td><td>A</td></tr>
<tr><td>Bloom se Taksonomie Vlak 3:
Toepas,
Uitvoer, Implementeer, Oplos</td><td>3 titels met kort beskrywings van werke</td><td>W

Plaas beskrywing tussen hakies en skryf BES na hakies.</td></tr>
<tr><td>Bloom se Taksonomie Vlak 4:
Ontleed,
Onderskei, Ondersoek,
Verband-hou</td><td>Toepaslike feite

6 of meer feite = 4 punte
4 of 5 feite = 3 punte
2 of 3 feite = 2 punte
1 feit = 1 punt</td><td>12
punte</td><td>F

Dui asb. MAKS langs die sesde toepaslike feit om die nasienassistente daarop bedag te maak dat die kandidaat die maksimum punte behaal het.</td></tr>
<tr><td>Bloom se Taksonomie
Vlakke 5 tot 7:
Evalueer,
Beoordeel, Argumenteer,
Verdedig, Bymekaarbring,
Saamstel, Veronderstel</td><td>Ontwikkeling van argument

Hierdie aspek van die opstel word nagesien met behulp van die rubriek wat volg.</td><td>12
punte</td><td>OA

Moet nie regmerkie maak vir die ontwikkeling van argument nie.
U moet egter aandui presies waar u die ontwikkeling van die argument sien.</td></tr>
</table>

IEB Copyright © 2024

OPSOMMING VAN PUNTETOEKENNING: ONTWIKKELING VAN ARGUMENT (Vlakke 5–7)
- **DIE ARGUMENT MOET GEASSESSEER WORD DEUR DIT DEUR DIE HELE OPSTEL TE BEOORDEEL.**
- **DIE VLAK 5-BESKRYWER IS VIR DIE GEMIDDELDE LEERDER OF GEMIDDELDE OPSTEL.**
- **WANNEER 'N OPSTEL GEASSESSEER WORD, KIES BESKRYWERS WAT DIE OPSTEL DIE BESTE/MEESTE BESKRYF.**
- **SIMBOOL VIR NASIENPROTOKOL: OA (ONTWIKKELING VAN ARGUMENT).**

VLAKKE	VAARDIGHEDE	PUNTE
7 +	**Die uitstekende antwoord:** ● Openingstellings is geleerd en toon 'n duidelike begrip van die onderwerp. ● Die argument is volledig en uitvoerig wat ongewone verbande lê met meer as een argument oor elk van die gekose kunswerke. ● Dit is **goed gestruktureer** wat aandag aan al die aspekte van die vraag gee en hulle akkuraat en met insig saamtrek. ● Die kandidaat lê insigryke verbande tussen feite en argument. ● Die kandidaat behandel al die ingewikkeldhede van die vraag deur op te weeg, saam te stel, samesit, hipotetiseer/veronderstel, ens.	**12–11 (100–92%)**
7	**Die baie goeie antwoord:** ● Openingstellings toon insig en 'n duidelike begrip van die onderwerp. ● Die kandidaat is in staat om na meer as een argumentpunt oor elk van die gekose kunswerke te verwys. ● Die antwoord is goed gestruktureer en volledig, en gee aandag aan alle aspekte van die vraag en trek hulle akkuraat saam. ● Die kandidaat lê ingeligte verbande tussen feite en argument. ● Die kandidaat worstel met die ingewikkeldhede van die vraag, maar is dalk nie heeltemal welsprekend nie.	**10 (83%)**
6	**Die goeie antwoord:** ● Openingstellings toon 'n begrip van die onderwerp. ● Die kandidaat voer geldige argumente aan, en verwys spesifiek na meer as een argumentpunt oor elk van die gekose kunswerke. ● Die kandidaat lê in die meeste gevalle duidelike verbande tussen feite en argumente in die hoofdeel van die opstel. ● Die argument is goed gestruktureer.	**9 (75%)**
5	**Die gemiddelde antwoord:** ● Die kandidaat toon 'n algemene begrip van die tema in die openingstellings. ● Die kandidaat dra die argument op 'n geldige, maar algemene manier oor sonder om aandag aan alle aspekte te gee. ● Inkonsekwente argumente/die argumente word nie oor die drie kunswerke volgehou nie. ● Interessante argumente kan teenwoordig wees, maar kan sonder ondersteunende feite wees. ● Die opstel hou verband met aspekte van die onderwerp, maar die argument is nie ontwikkel nie. ● Daar is 'n goeie poging om die opstel te struktureer.	**8* (67%)**
4	**Die sukkelende antwoord:** ● Toon 'n beperkte begrip van die vraagonderwerp en reageer daarop op 'n eendimensionele manier in die openingstellings. ● Pogings om die argument oor te dra, maar op 'n vae manier sonder om aandag aan alle aspekte te gee. ● Lê eenvoudige, onderontwikkelde verbande tussen feit en argument. ● Is deurmekaar, argumente kan teenwoordig wees, gewoonlik sonder ondersteunende feite. ● Toon 'n poging om die opstel te struktureer, maar is nie heeltemal geslaagd nie.	**7–6 (58–50%)**

IEB Copyright © 2024

3	**Die swak antwoord:** ● Toon gebrekkige en baie onvolledige antwoorde oor die onderwerp. ● Openingstellings is vaag en ongefokus of bestaan nie. ● Die argument word slegs vir een kunswerk gehandhaaf. ● Bied openingstellings wat herformulering van die gegewe teks is. ● Nie toegespits nie met baie wilde stellings en veralgemenings. ● Deurmekaar argumente kan teenwoordig wees, maar sonder ondersteunende feite. ● Laat kernbegrippe van inhoud uit of misverstaan kernbegrippe van die inhoud wat belangrik is vir bou van die argument. ● Geen struktuur om die argumente te ondersteun nie.	**5–4** **(42–33%)**
2	**Die baie swak antwoord:** ● Bied openingstelling wat moontlik herformulering van die gegewe teks is of nie toegespits is nie. ● Is onakkuraat of simplisties. ● Nie genoeg kunswerke is bespreek nie om 'n argument te bou. ● Geen poging tot 'n argument nie. ● Argument hou nie met die onderwerp verband nie. ● Geen struktuur om die argument te ondersteun nie.	**3–2** **(25–17%)**
1	**Die uiters swak antwoord:** ● Bied openingstellings wat moontlik herformulering van die gegewe teks is of bestaan nie. ● Die kwessies word nie behandel nie weens 'n gebrek aan begrip. ● Pogings om aspekte van die vraag te behandel, maar toon net gedeeltelike begrip. ● Nie genoeg kunswerke is bespreek nie om 'n argument te bou. ● Geen struktuur nie om die argument te ondersteun. ● Geen argument teenwoordig nie.	**1–0** **(8–0%)**

Totaal: 100 punte

IEB Copyright © 2024